

O tożsamości Rosji

Autor tekstu: **Szymon Wojtczak**

Stanisław Bieliń
Tożsamość międzynarodowa Federacji Rosyjskiej
Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR
Warszawa 2006, stron 421

Rozpad imperium radzieckiego a następnie przebudowa państwa i gospodarki absorbuje obserwatorów międzynarodowych, politologów i historyków. Ścierają się rozmaite orientacje wokół tego, gdzie Rosję umiejscowić, w jakich kategoriach geopolitycznych ją traktować, z jakiej perspektywy cywilizacyjno-kulturowej oceniać.

Współczesna Rosja jest przedmiotem zainteresowania Stanisława Bielenia, który stawia sobie zadanie rozwikłania problemu nowej tożsamości międzynarodowej Rosji. Książka traktuje nie tyle o już ukształtowanej tożsamości, ile raczej o warunkach i procesie jej kształtowania.

Praca składa się z trzech części, połączonych ze sobą poszukiwaniem odpowiedzi na pytanie o motywy postępowania dzisiejszej Rosji, sferę koncepcyjną i realizacyjną jej interesów.

Bieliń rozpatruje złożoność pojęcia tożsamości międzynarodowej i jej związków z interesem narodowym. Tożsamość przedstawia, z jednej strony, jako problem teoretyczno-metodologiczny, z drugiej zaś — jako problem egzystencjalny państwa. Autor wskazuje na dynamikę treści pojęcia, o której decyduje w równej mierze wspólne dziedzictwo, jak i wola współczesnych wykorzystania go w procesach samookreślenia. Podkreśla, że międzynarodowa tożsamość państwa jest konsekwencją jego świadomej aktywności, nie zaś przeznaczenia czy jakiejś innej misji.

Bieliń stwierdza, że Rosja przeżywa kryzys własnej identyfikacji, a trwałym elementem jej tożsamości międzynarodowej jest kompleks obcości, czyli utrata poczucia „zadomowienia” w świecie. Rosja wciąż nie potrafi odpowiedzieć sobie na pytanie, na czym polegają jej żywotne interesy — czy na uczestniczeniu w światowym rozwoju gospodarczym i cywilizacyjnym, czy na ekspansywnym dążeniu do dawnej potęgi, kiedy to najważniejszym było podporządkowanie sobie innych i zdobycie największych wpływów.

Autor przyjmuje założenie o istnieniu nierozzerwalnego związku pomiędzy tożsamością międzynarodową państwa a jego interesami, które stanowią kryterium identyfikacyjne tego podmiotu w środowisku międzynarodowym.

Bieliń omawia specyfikę komponentów tożsamości rosyjskiej. Analiza obejmuje dziedzictwo mocarstwowe i imperialne współczesnej Rosji, jej uwarunkowania geograficzne, demograficzne i geopolityczne, uwarunkowania narodowe i religijne, przeobrażenia ustrojowe i gospodarcze, a także wpływ czynnika wojskowego na procesy identyfikacyjne państwa na arenie międzynarodowej. Federacja Rosyjska przedstawiona jest jako kraj unikalny tak ze względu na swoje położenie geopolityczne, obejmujące Europę i Azję, jak i trwającą przez wiele wieków imperialną i mocarstwową ekspansję, oraz bogatą tradycję rządów autorytarnych. Bogactwa surowcowe i broń jądrowa określają jej wiodące miejsce w stosunkach międzynarodowych.

Bieliń podkreśla fakt istnienia specyficznego dualizmu tożsamości rosyjskiej: europejskiej pod względem cywilizacyjnym i eurazjatyckiej pod względem geopolitycznym. Są to dwie różne, ale nierozzerwalne strony ogólnego samookreślenia w świecie. To, że Rosja jest jednocześnie „Europą w Azji” i „Azją w Europie”, daje jej możliwość wpływania na najważniejsze procesy zarówno na Zachodzie jak i na Wschodzie. Bieliń zwraca uwagę na eurazjatycką aktywność Rosji (Kazachstan, Tadżykistan, Uzbekistan, Turkmenistan, Korea Północna, Iran), która czyni z niej liczącego się globalnego aktora sceny międzynarodowej. Świadome tego są Stany Zjednoczone i dlatego w kwestiach nierozprzestrzeniania broni masowego rażenia czy w walce z terroryzmem nie zapominają o współpracy z Rosją i uwzględnieniu jej stanowiska na każdym forum.

Na uwagę zasługuje rozdział poświęcony „polityce historycznej” Rosji, w której poruszony jest problem fałszowania historii związanej ze zbrodniami stalinowskimi i ludobójczym charakterem reżimu totalitarnego. Autor stwierdzając, że Rosjanie nie potrafią przyznawać się do błędów, widząc w tym powód do umniejszenia swojej wielkości i znaczenia, nie widzi w najbliższym czasie możliwości „odkłamania” historii Rosji.

W rozprawie Bielenia znajdujemy interesujący materiał, dotyczący kształtowania demokratycznej tożsamości Rosji. Autor wykazuje, że uwarunkowania kulturowe i cywilizacyjne nie sprzyjają formowaniu świadomości obywatelskiej na wzór zachodni. Większość Rosjan opowiada się za rozwojem i wzrostem dobrobytu nawet za cenę rezygnacji z pewnych wolności politycznych, do których największą wagę przywiązuje Zachód.

Autor przedstawia także wektory aktywności Federacji Rosyjskiej na arenie międzynarodowej. Omawia te kierunki polityki zagranicznej Rosji, które w decydujący sposób określają jej tożsamość. Analizuje problemy odrodzenia wpływów rosyjskich w przestrzeni poradzieckiej, rozpatruje założenia współpracy w ramach Wspólnoty Niepodległych Państw i jej efekty w sferze gospodarczej, politycznej i wojskowej.

Bieleń podejmuje próbę określenia statusu Rosji w stosunkach z Zachodem. Ukazuje również jej interesy w Azji. Uważa, że brak spójnej kaukaskiej i środkowoazjatyckiej strategii może komplikować odgrywanie przez nią ról w tych regionach. Bieleń skupia się na ewolucji stosunków Rosji z Zachodem, rewizji założeń polityki zagranicznej i podnoszenia statusu partnerstwa z Unią Europejską. Wiele miejsca poświęca stosunkom Rosja-USA i odpowiedzialności za zapewnienie bezpieczeństwa międzynarodowego, grze interesów, jaka toczy się między Rosją a Unią Europejską oraz rosyjskiej strategii wobec państw Europy Środkowej.

Analizując aktualną rzeczywistość rosyjską Bieleń przekonuje, że Rosja jest partnerem współdecydującym o kształcie ładu międzynarodowego w XXI wieku i mimo problemów związanych z transformacją ustrojową nie może być wyłączona z kalkulacji mocarstwowych.

Szymon Wojtczak

Student stosunków międzynarodowych Uniwersytetu Łódzkiego. Zajmuje się tematyką bliskowschodnią.

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 03-02-2007)

[Oryginał.](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,5249) (http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,5249)

Contents Copyright © 2000-2008 by Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane

w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę podkatalogów, skrypty JavaScript oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów

serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl